

Тема: Аналіз результатів термометрії.

Методичні вказівки.

Термометрія (грецьк. *therme* – тепло і *metreo* – вимірюю) – вимірювання температури тіла – має важливе діагностичне значення, оскільки часто дає змогу виявити хворих ще до появи інших, специфічних клінічних симптомів, ізолювати їх від здорових тварин і надати лікувальну допомогу. Температуру тіла вимірюють за допомогою *ртутних, або спиртових максимальних термометрів* та *електротермометрів* різної конструкції (див. додаток 10).

Аналіз результатів термометрії дає змогу визначати порушення терморегуляції в організмі тварини, які трапляються при інфекційних та інвазійних захворюваннях. За змінами температури тіла ветеринарні спеціалісти можуть контролювати перебіг хвороби, виявити ускладнення, судити про ефективність лікування і прогнозувати закінчення хвороби.

Температура тіла у здорових тварин різних видів неоднакова. У тварин одного і того самого виду вона коливається в певних межах (табл. 1) і залежить від статі, породи та віку тварини. Крім того, температура коливається також залежно від пори року, температури навколишнього середовища, прийняття корму і води, довготривалих м'язових навантажень та інших факторів. У здорових тварин температура змінюється і протягом доби залежно від процесів обміну речовин, але коливання її не повинні перевищувати 1 °С. Найнижча температура буває вранці, а максимальна – ввечері.

В амбулаторно хворих тварин температуру тіла треба вимірювати один раз, а в тварин, які перебувають на стаціонарному лікуванні – не менш як два рази на добу, до того ж в один і той самий час: вранці між 7 і 9, а ввечері між 17 і 19 годинами. У хворих тварин, які перебувають у тяжкому стані (при інфекційних і кровопаразитарних хворобах), а також при туберкулінізації і малеїнізації, температуру вимірюють через кожні дві години і записують у відповідному журналі.

Для зручності аналізу температурного стану температуру щодня помічають у певних графах температурного листка крапками, які сполучають між собою лініями і одержують таким чином температурну криву, характерну для деяких захворювань.

Таблиця 1.

Середні фізіологічні коливання температури тіла тварин.

Види тварин	Температура тіла, °С	Види тварин	Температура тіла, °С
<i>Велика рогата худоба</i>		<i>Буйволи</i>	
Телята:		Дорослі тварини	37,5–39,0
новонароджені	39,2	<i>Верблюди</i>	
10-денного віку	39,1	Дорослі тварини	35,0–38,6
30-денного віку	38,9	<i>Собаки</i>	
Дорослі тварини	37,5–39,5	Дорослі тварини	37,5–39,0
<i>Вівці</i>			
Ягнята:		<i>Коти</i>	
10-денного віку	39,8	Дорослі тварини	38,0–39,5
30-денного віку	39,9	<i>Кролі</i>	
Дорослі тварини	38,5–40,0	Дорослі тварини	38,5–39,5
<i>Кози</i>		<i>Песці</i>	
Дорослі тварини	38,5–40,5	Дорослі тварини	39,4–40,0
<i>Коні</i>		<i>Сріблясто-чорні лисиці</i>	
Лошата:		Дорослі тварини	38,7–40,7
10-денного віку	39,0	<i>Норки</i>	
30-денного віку	38,9	Дорослі тварини	39,5–40,5
Дорослі тварини	37,5–38,5	<i>Птиця</i>	
<i>Свині</i>		Дорослі особини	40,0–42,0
Поросята:			
10-денного віку	38,8		
30-денного віку	39,1		
Дорослі тварини	38,0–40,0		

Гарячка (febris) являє собою своєрідну захисну реакцію організму на вплив патологічних факторів. Супроводжується гарячка розладом обмінних процесів, теплорегуляції і підвищенням температури тіла. При гарячці спостерігаються порушення функцій всіх систем і органів організму (пригнічення тварини, зниження апетиту, озноб з ритмічним скороченням м'язів всього тулуба, тахікардія, збільшення частоти дихання, розлад моторної і секреторної функцій травного каналу). Причиною гарячки можуть бути

інфекційні й інвазійні хвороби, гнійно-септичні процеси в органах і тканинах, розпад тканин, а також подразнення чутливих нервових закінчень у внутрішніх органах (шлунку, кишках, жовчному міхурі тощо).

За висотою температури гарячка може бути субфебрильною (слабкою), коли температура тіла підвищується на 1 °С, фебрильною (помірною) при підвищенні до 2 °С, піретичною (високою) при підвищенні на 3 °С і гіперпіретичною (дуже високою) при підвищенні більш як на 3 °С понад норму. *Слабка* гарячка спостерігається при фарингіті, мікробронхіті, плевриті, ентериті та ін., *помірна* – при миті, грипі, пневмонії тощо. *Висока* й *дуже висока* гарячка буває при тяжких гострих інфекційних і септичних захворюваннях.

Зниження температури до норми може відбуватися швидко (протягом доби – критичне зниження) і повільно (протягом кількох днів – літичне зниження). *Критичне зниження температури* (crisis) супроводжується рясним потінням тварини, уповільненням до норми частоти пульсу й дихання, поліпшенням загального стану. Криза часто буває при крупозній пневмонії і гострих інфекційних хворобах. Інколи, внаслідок різкого розширення периферичних судин при критичному зниженні температури, може розвиватися гостра серцево-судинна недостатність – *колапс* (collapsus). У таких випадках температура тіла різко знижується (до 4 °С нижче норми), охолоджується вся поверхня тіла, спостерігається занепад серцевої діяльності (пульс прискорений, ледве вловимий) і загальна слабкість. На відміну від кризи, коли одночасно із спадом температури сповільнюється серцебиття, при колапсі температура тіла спадає а пульс, навпаки, дедалі прискорюється. Типова картина колапсу розвивається при розривах матки у корів, при розриві шлунка у коней.

Літичне зниження температури (lysis) спостерігається при багатьох хворобах у період видужання і є ознакою поліпшення загального стану.

Як у здорових тварин, так і в хворих (з гарячкою) спостерігаються добові коливання температури тіла. Залежно від характеру цих коливань розрізняють п'ять основних типів гарячки: постійну, виснажлива, переміжну, зворотну й атипову (див. додатки 11–14).

Контрольні запитання.

1. Дайте визначення термометрії.
2. Поясніть повну назву термометра.
3. Розкажіть, в чому полягає діагностичне значення термометрії?
4. Поясніть, що таке кризис, лізис?

Список рекомендованої літератури.

Основна.

1. Внутрішні незаразні хвороби тварин: Підручник. – 2-ге вид., доп. / М.О. Судаков, М.І. Цвіліховський, В.І. Береза та ін.; За ред. М.О. Судакова. – К.: Мета, 2002. – 352 с. (стор. 24–26)
2. Внутрішні незаразні хвороби с/г тварин / М.О. Судаков, В.І. Береза, І.Г. Погурський. За ред. М.О. Судакова. – К.: Вища школа, 1985. – 335 с. (стор. 24–26)
3. Клінічна діагностика хвороб тварин / В.І. Левченко, М.О. Судаков, Й.Л. Мельник та ін.; За ред. В.І. Левченка. – К.: Урожай, 1995. – 368 с. (стор. 61–67)

Додаткова.

1. Внутренние незаразные болезни животных / И.И. Тарасов, И.П. Кондрахин, В.Г. Ильин. – М.: Агропромиздат, 1987. – 431 с. (стр. 20–22)
2. Практикум по внутрішніх незаразних хворобах с/г тварин / М.О. Судаков, В.І. Береза, І.Г. Погурський, В.М. Нечваль.; За ред. М.О. Судакова. – К.: Вища школа, 1995. – 206 с. (стор. 28–30)

Додатки.

1. Відеофільм «Основні загальні клінічні методи дослідження тварин», 12⁰² хв.
2. Світлини термометрів.
3. uadocs.exdat.com/docs. www.veterynar.com.ua. uk.wikipedia.org.